

## **ВІДГУК**

**офіційного опонента на дисертаційну роботу**

**Щьокіної Євгенії Юріївни «Організаційно-управлінські інновації в забезпеченні розвитку регіону», подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю**

**08.00.05 – «Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка» у спеціалізовану вчену раду Д 20.051.12 ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» МОН України**

### **1. Актуальність, мета і задачі дослідження. Зв'язок з науковими програмами, планами та темами**

Практика показує, що високими показниками соціально-економічного розвитку характеризуються держави, регіони, підприємства, які здійснюють інноваційну діяльність, що визначає їх спроможність до кількісно-якісних перетворень. Розвиток інноваційної діяльності в регіоні є ефективним засобом подолання кризових явищ і стратегічним фактором зростання добробуту його населення, забезпечення фінансової спроможності та конкурентоспроможності території. У результаті інноваційної діяльності менш соціально-економічно розвинуті регіони спроможні прискорити темпи свого розвитку і наблизитись у рівні свого розвитку до високо соціально-економічно розвинутих регіонів, створюючи основу для капіталізації економіки регіону й для адаптації до конкурентних умов, трансформаційних процесів і глобалізації світової економіки.

Очевидно, що основою інноваційних процесів в регіоні є діяльність його суб'єктів господарювання. При цьому, активність та інтенсивність таких процесів відображається у різноманітності форм розробки та реалізації організаційно-управлінських інновацій.

У зв'язку з вищезазначеним, удосконалення науково-методичних засад формування системи організаційно-управлінських інновацій є актуальним завданням сучасного соціально-економічного розвитку регіонів України.

Актуальність теми дисертаційної роботи підтверджується й тим, що дослідження проводилося автором у рамках науково-дослідних держбюджетних тем Одеського національного політехнічного університету.

Актуальність дослідження і наявність невирішених теоретичних і практичних питань науково-методичного забезпечення системи організаційно-управлінських інновацій (ОУІ) в контексті управління соціально-економічним розвитком регіону, зумовили мету і завдання представленого до захисту дослідження. Означена мета дисертації відповідає темі дослідження. Задачі логічно розкривають перелік тих основних завдань, які необхідно вирішити для досягнення поставленої мети. Об'єкт і предмет дослідження визначені вірно.

З огляду на зазначене, дослідження організаційно-управлінських інновацій в забезпеченні соціально-економічного розвитку в регіональному розрізі визначає беззаперечну актуальність даної дисертаційної роботи та відповідає потребам сучасності.

## **2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна**

Дисертантка вносить на захист результати наукового дослідження, що містять елементи наукової новизни щодо наукового обґрунтування та методичного забезпечення процесу формування системи ОУІ на шляху соціально-економічного розвитку регіонів і посилення її регуляторного впливу на розвиток важливих сфер життєдіяльності українського суспільства. Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна забезпечуються наступним:

2.1. Відповідно до поставлених в дисертації завдань, автором розкрито діалектику формування та виявлено особливості трансформації понятійно-категоріального апарату в дослідженнях проблематики соціально-економічного розвитку регіону (с. 23-28). Досліджено сучасні підходи до трактування поняття «соціально-орієнтована економіка» (с. 31-33). Заслуговує на увагу, проведений автором аналіз всіх складових дефініції «соціально-економічний розвиток» в

регіональному розрізі. Встановлено, що це є певна сукупність елементів, що поєднують об'єктивні закономірності суспільного розвитку та суб'єктивні (тобто раціонально осмислені) рішення щодо його регулювання з метою забезпечення комплексного збалансованого розвитку регіональної системи. Досліджено сучасні теорії регіоналістики та концепції в сфері формування соціально орієнтованої економіки й доведено відсутність в теорії і практиці регіонального управління чітко визначеної концепції розвитку економіки регіонів, основною ідеєю якої має бути розширене самовідтворення економіки регіонів, забезпечення балансу інтересів між соціальною та економічною сферами, між органами державного управління та місцевого самоврядування, усунення міжрегіональних асиметрій у рівнях розвитку, тощо, на основі сучасних інноваційних підходів до управління цими процесами.

2.2. В роботі доведено, що система ОУІ становить підґрунтя соціально-економічного розвитку регіонів як основи розвитку країни та охоплює сукупність методів, ідей, підходів, спрямованих на якісні зміни в системі управління для забезпечення належного життєвого середовища, успішного функціонування та ефективного соціально-економічного розвитку територій (с. 60).

2.3. Автором розроблено науково-методичні підходи до запровадження системи ОУІ та визначено ключові етапи її реалізації (с. 63-66) на основі визначених в роботі концептуальних підходів.

2.4. В роботі обґрунтовано методичний підхід до типології факторів впливу на соціально-економічний розвиток регіонів та запропоновано відповідне методичне підґрунтя до їх оцінки (с. 138-139). В контексті того, що фактори розвитку регіону характеризуються економічним і соціальним змістом залежно від того, яку функцію в загальному розвитку певної території вони виконують, чи на досягнення якого критерію розвитку вони націлені, здійснено їх розподіл на ендогенні та екзогенні фактори. Також автором сформовано економіко-математичну модель оцінки рівня впливу певних факторів на регіональний розвиток, яка доводить, що кожен регіон має свою сукупність факторів, що

сприяють або перешкоджають його соціально-економічному розвитку (с. 147-156).

2.5. Ідентифіковано змістовне наповнення стратегування, як безперервного процесу розробки, впровадження та моніторингу програм і документів соціально-економічного розвитку регіону, а також обґрунтовано науково-методичні засади його використання в регіональному розвитку (с. 163-172).

2.6. На основі проведеного аналізу показників соціально-економічного розвитку України (с. 98-99), її регіонів (зокрема, Одеської області) (с. 123-125), функціонування інноваційно-активних підприємств (с. 103-105) за період 2013-2016 рр., дисертантом визначено сучасні тенденції в розвитку регіонального аспекту розвитку країни. Доведено актуалізацію нової парадигми регіонального розвитку, яка орієнтована на перехід до нової якості економічного зростання на інноваційній основі.

2.7. На основі змістовного аналізу, визначено специфіку використання та узагальнено зарубіжний досвід залучення бенчмаркінгових технологій. На цій підставі запропоновано інформаційно-методичне забезпечення використання бенчмаркінгових технологій в координатах системи ОУІ розвитку регіону, яке доповнено змістовними характеристиками його ключових елементів та етапів реалізації в регіональному розрізі (с. 189-191). Доведено, що концепція бенчмаркінгу щодо регіону орієнтована на порівняння міста або регіону з іншими соціально-економічними системами того ж рівня з метою співставлення наявних переваг і недоліків. Автор справедливо підкреслює важливість ретельного відбору регіонів і показників, які становитимуть еталон для порівняння при запровадженні бенчмаркінгу територій.

2.7. В роботі систематизовано механізми реалізації системи ОУІ задля забезпечення соціально-економічному розвитку регіону (с. 192-199).

Таким чином, отримані здобувачем наукові результати та висновки характеризуються високим рівнем обґрунтованості. Вони отримані за допомогою сучасних методів наукових досліджень, на підставі обробки значного обсягу статистичної та наукової інформації. Їх новизна, достовірність і обґрунтованість



також підтверджується результатами проведених розрахунків та апробацією основних положень і результатів дослідження на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Логіка викладення матеріалу, структура роботи, наявність фактичних даних, статистичного матеріалу та адекватність проведених автором аналітичних розрахунків підтверджують наукову новизну, висновки та рекомендації дисертаційної роботи, свідчать про їх теоретичну та практичну цінність.

### **3. Найбільш вагомі результати дослідження. Теоретична цінність та практична значущість наукових результатів**

Теоретична значимість дисертаційної роботи Щьокіної Є.Ю. полягає у вирішенні актуальної проблеми сучасної регіональної економіки – забезпечення соціально-економічного розвитку регіону й удосконалення процесу управління регіональним соціально-економічним розвитком на якісно новій основі шляхом застосування інноваційних підходів до управління процесами територіального розвитку та формування і запровадження системи організаційно-управлінських інновацій.

Найбільш значущими науковими здобутками Щьокіної Є.Ю. є:

– на основі аналізу генезису теорій соціально-економічного розвитку регіонів країни виокремлено такі його закономірності: забезпечення конкурентоспроможності регіону; забезпечення високої економічної ефективності та соціальної справедливості в розподілі та використанні ВРП; відтворення соціально-економічної сфери та забезпечення соціально-економічної безпеки регіону, що стали основою для формування концепції збалансованого соціально-економічного розвитку регіону (п. 1.1 роботи);

– розроблено концептуальний підхід до соціально-економічного розвитку регіону на основі формування та реалізації системи організаційно-управлінських інновацій, що стало передумовою визначення сфер його реалізації, обґрунтування теоретико-методичних підходів щодо формування і впровадження організаційно-

управлінських інновацій та встановлення необхідних інструментів механізму реалізації системи ОУІ (п. 1.3 роботи);

– проведено детальний аналіз практики стратегічного планування розвитку Одеської області, що дозволив визначити ключові сильні сторони регіону, можливості розвитку, слабкі сторони та зовнішні загрози, а також обґрунтувати стратегічні напрями розвитку даного регіону (п. 2.2 роботи);

– здійснено ідентифікацію та систематизацію факторів впливу на соціально-економічний розвиток регіону та розроблено методичні підходи до оцінки факторів регіонального розвитку (п. 2.3 роботи);

– обґрунтовано визначальну роль бенчмаркінгу як складової ОУІ у забезпечення соціально-економічного розвитку регіону та розроблено модель інформаційно-методичного забезпечення бенчмаркінгу в розвитку регіону (п. 3.2 роботи).

Практичне значення мають запропоновані автором науково-методичні засади формування системи організаційно-управлінських інновацій, аналізу інноваційної складової в управлінні соціально-економічним розвитком регіонів і забезпечення організаційно-економічних інновацій в соціально-економічному розвитку регіону. Практична значущість отриманих результатів полягає в тому, що на основі розробки методичних підходів і науковому обґрунтуванні цілісної системи, автором сформульовано конкретні прикладні рішення щодо впровадження розроблених організаційно-економічних механізмів у системі регіонального менеджменту, які можуть бути реалізованими в органах регіонального управління та у навчальному процесі підготовки студентів ВНЗ.

Результати виконаної роботи знайшли практичне застосування у діяльності Департаменту економічної політики та стратегічного планування Одеської обласної державної адміністрації (довідка №2194/01-33 від 24.04.2016 р.) і Департаменту економічного розвитку Одеської міської ради (довідка №1674/01-41/ від 13.11.2017 р.). Окремі теоретичні та методичні розробки дисертації використовуються у навчальному процесі Одеського національного

політехнічного університету Міністерства освіти і науки України (акт впровадження № 2454/80-06 від 20.10.2017 р.).

#### **4. Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях. Зміст та завершеність дослідження**

Дисертаційна робота Щьокіної Є.Ю. є авторським самостійно здійсненим дослідженням, спрямованим на вирішення науково-прикладного завдання, яке полягає в обґрунтуванні теоретико-методичних підходів та розробці практичних рекомендацій щодо формування і впровадження системи ОУІ в соціально-економічному розвитку регіонів України.

Дисертаційна робота складається з трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

Дисертаційна робота Щьокіної Є.Ю. є логічно структурованою, відповідає меті та завданням дослідження, забезпечує повне й пропорційне висвітлення отриманих результатів. Робота є завершеним науковим дослідженням, містить необхідні теоретико-методичні положення, аналітичні розробки та перспективні напрями, що достатньо повно висвітлені у відповідних розділах дисертації та опублікованих наукових працях.

Всі положення наукової новизни опубліковані у достатній кількості наукових праць. Зокрема, результати наукового дослідження Щьокіної Є.Ю. висвітлені у 18 наукових працях, в тому числі у 2 монографіях у співавторстві, 7 статтях у наукових фахових виданнях, 1 статті – у науковому виданні України, 2 статтях – в зарубіжних виданнях, 6 публікаціях – у матеріалах і тезах конференцій, загальним обсягом 73,29 д.а., з яких 7,20 д.а. належать особисто автору.

#### **5. Відповідність дисертації та автореферату встановленим вимогам**

Дисертаційна робота виконана на високому науково-теоретичному рівні та за структурою, обсягом і оформленням відповідає встановленим вимогам МОН України до кандидатських дисертацій. Автореферат за структурою та оформленням також відповідає визначеним вимогам МОНУ. Матеріали

дисертації і автореферату викладено в науковому стилі. Текст автореферату є логічним і виваженим, розкриває зміст та основні положення дисертації і відображає чітко обґрунтування практичних результатів дослідження. Назва дисертації і зміст автореферату повністю відповідають темі дослідження.

#### **6. Дискусійні положення, зауваження і недоліки дисертаційної роботи**

На основі вивчення та аналізу дисертаційної роботи Є.Ю.Щьокіної, окрім зазначених позитивних сторін роботи, слід звернути увагу на окремі недоліки й дискусійні моменти, а саме:

1. У п.1.1 на сторінках 26 та 34 наведено критерії економічного розвитку, але не досліджено протиріччя які мають місце між суто соціальним та економічним розвитком, не обґрунтовано чи це різновекторна чи одновекторна проблема.

2. Рисунок 1.7 – Класифікація інновацій (с. 58) не охоплює усі їх різновиди та не повною мірою відображає специфіку інноваційної діяльності, а тому потребує більш аргументованої сучасної інтерпретації щодо вибору використаних у роботі класифікаційних ознак поділу інновацій на окремі види. Потребує додаткових пояснень позиція автора щодо підбору складових взятих саме для взаємозв'язку між організаційними та управлінськими перетвореннями. Також при виокремленні ролі та місця організаційно-управлінських інновацій у загальній класифікації інновацій, автору варто було б більшу увагу приділити обґрунтуванню характерних особливостей, що вирізняють організаційно-управлінські інновації від інших їх видів та визначають їх економічну сутність.

Автор зауважує, що організаційно-управлінських інновацій в системі соціально-економічного розвитку регіону охоплюють економічні, маркетингові, техніко-технологічні, соціально-екологічні, політико-законодавчі інновації (с. 75-76). Проте, не вказує, які конкретно організаційно-управлінські інновації належать до кожного з зазначених різновидів, що знижує інформативність поданого матеріалу.

3. В п. 1.2 дисертації (с. 61-62) необхідно було б чітко показати та обґрунтувати зв'язок між організаційно-управлінськими інноваціями та



ретроспективами і перспективами реформування адміністративно-територіального устрою України і місцевого самоврядування.

4. У роботі варто було б значнішої уваги приділити дослідженню та аналізу існуючих методик оцінки рівня соціально-економічного розвитку суб'єктів господарювання в регіоні, що дозволило б більш детально визначити внесок автора у досліджувану проблематику та його значимість (п. 2.1). Разом з тим, доцільно було б провести й розрахунки за інтегральним рівнем соціально-економічного розвитку суб'єктів господарювання регіонів України, що дозволило б в цілому оцінити рівні їх такого розвитку в територіальному масштабі.

5. Дискусійним є висновок автора щодо економічної ефективності регіонів України, що була оцінена за такими показниками, як частка інноваційно-активних підприємств регіоні у їх загальній кількості та внесок результатів інноваційної діяльності таких підприємств у промисловість регіону (с. 101). Висновки в даному контексті мали б вищий рівень достовірності через обґрунтування дії більшої кількості чинників впливу й шляхом проведення більш глибокого аналізу комплексу соціально-економічних показників у територіальному та часовому розрізах.

І загалом вибірка окремих показників досліджуваних у роботі потребує більш чіткої аргументації. Також окремі показники, зокрема, щодо кількості освоєних нових видів продукції, впроваджених нових видів технологічних процесів, частку реалізованої інноваційної продукції промисловими підприємствами (таблиця 2.5, с. 105), обсягів і джерел фінансування інноваційної діяльності (таблиця 2.6, с. 108), а також діяльності малих підприємств (таблиця 2.7, с. 113), доцільно було б проаналізувати за регіонами України, або хоча б на прикладі одного з них.

6. Дисертант кваліфіковано та детально визначила систему факторів впливу на регіональний розвиток (с. 138-152). Проте, розроблені методичні підходи до оцінки факторів регіонального розвитку, що базуються на бально-експертній оцінці характеризуються високим рівнем суб'єктивізму, що й ілюструє таблиця 2.14 – Експертне оцінювання факторів впливу на соціально-економічний розвиток Одеської області, у якій спостерігаються суттєві розбіжності в присвоєних

експертами рангах окремим факторам впливу на соціально-економічний розвиток регіону. Очевидно, слід було б якісно змінити застосований метод дослідження з тим, щоб підвищити рівень достовірності отриманих результатів.

7. Обґрунтовуючи механізми реалізації організаційно-управлінських інновацій, автор справедливо вказує на недостатнє і недосконале законодавче забезпечення інноваційної складової соціально-економічному розвитку регіонів, але не наводить аналіз чинного відповідного законодавства та які саме заходи могли б виправити ситуацію, що склалась (с. 199-211). Також поза увагою залишились ризики пов'язані з організаційно-управлінськими інноваціями в системі соціально-економічного розвитку регіону, наприклад, ризик помилкового вибору інноваційного проекту і нових методів ведення бізнесу тощо.

Проте, зазначені зауваження, дискусійні положення дисертації не знижують загальної позитивної оцінки роботи, не применшують загального наукового рівня дисертаційної роботи, її теоретичну та практичну цінність.

#### **7. Загальний висновок**

В цілому, дисертація Щьокіної Євгенії Юріївни на тему «Організаційно-управлінські інновації в забезпеченні розвитку регіону» є актуальним та своєчасним дослідженням, завершеною науковою працею, в якій отримано науково обґрунтовані результати, що в сукупності надають подальший розвиток науково-методичним основам забезпечення соціально-економічного розвитку регіонів України на інноваційній основі. Роботу виконано на високому науково-методичному рівні. Матеріал викладено логічно з використанням сучасних методів наукового пізнання. Робота відзначається теоретичною новизною та практичною цінністю.

Обсяг, зміст і оформлення дисертації, в цілому, відповідають вимогам пп. 9, 11, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24.07.2013 р. зі змінами і доповненнями, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08.2015 р. та № 1159 від 30.12.2015 р.

Таким чином, на підставі проведеного аналізу, можна зробити висновок, що дисертаційна робота «Організаційно-управлінські інновації в забезпеченні розвитку регіону» за своїм змістом цілком відповідає паспорту наукової спеціальності 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка, а її автор – Щьокіна Євгенія Юріївна – заслуговує присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за означеною спеціальністю.

**Офіційний опонент:**

доцент кафедри підприємництва, торгівлі і біржової діяльності Луцького національного технічного університету Міністерства освіти і науки України,  
кандидат економічних наук, доцент



**І.М. Пушкарчук**

ПІДПИС ЗАСВІДЧУЮ:  
Учений секретар  
ЛУЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО  
ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ  
доц. А.Земко



16 03.02.15/22  
02 18